

переозначити смисли і значення в історіях та сконструювати альтернативні. Більше того, це і є певне осмислення майбутнього, пов'язаного з прийнятими і привласненими пережитими подіями; асимільована в автобіографію подія певним чином надає можливість вибудувати майбутнє і формувати міцні установки відносно самого себе і світу.

Отже, в рамках сучасної психології нарратив може розглядатися і як новий теоретичний підхід – нарративна психологія, як емпіричний об'єкт аналізу – в психоаналітичній, нарративній психотерапії і консультуванні, як діагностичний метод, що дозволяє виявити і проаналізувати зміст індивідуальних концептів – полупроєктивні прийоми, полуструктуровані нарративні інтерв'ю.

Список використаних джерел

1. Брокмейер Й., Харре Р. Нарратив: проблемы и обещания одной альтернативной парадигмы // Вопросы философии. – 2000. – №3 – С. 29-42.
2. Вацлавик П. Конструктивизм и психотерапия // Вопросы психологии. – 2001. – № 5.
3. Журняк Е.С. Нарративная терапия: от дебатов к диалогу // Журнал практической психологии и психоанализа. – 2001. – №4.
4. Журняк Е.С. Нарративная психотерапия // Системная семейная терапия: Классика и современность / Составитель А.В. Черников. – М.: Независимая фирма “Класс”, 2005. – 300 с.
5. Журавлев В.Ф. Нарративное интервью в биографических исследованиях // Социология: 4 М. – 1993. – № 3-4. – С. 34-43.
6. Калмыкова Е.С., Мергенталер Э. Нарратив в психотерапии: рассказы пациентов о личной истории // Психологический журнал. – 1998. – Т.19. – № 5. – С. 97-103.
7. Макаров М.Л. Основы теории дискурса. – М.: ИТДГК “Гнозис”, 2003. – 343 с.
8. Мороз Р.А. Психологічний феномен ідентичності особистості: категоріальне визначення // Науково-практичний журнал Південного наукового Центру АПН України. Педагогіка і психологія. – № 4, червень-липень, 2009. – С. 80-83.
9. Нарративні психотехнології / Чепелева Н.В., Смульсон М.Л., Шиловська О.М., Гуцол С.Ю.; за заг. ред. Чепелевої Н.В. – К.: Главник, 2007. – 144 с.
10. Сапогова Е.Е. Культурно-историческая концепция Л.С. Выготского и нарративная психология // Вестник образования. – 2006. – № 3. – С. 21-30.
11. Уилер Г. Гештальттерапия постмодерна: за пределами индивидуализма / Пер. с англ. – М.: Смысл; PER SE, 2000. – 549 с.

12. Фридман Дж., Комбс Дж. Конструирование иных реальностей: истории и рассказы как терапия. – М.: Независимая фирма “Класс”, 2001. – 368 с.
13. Чепелева Н.В. Теоретические основы психологической герменевтики // Актуальные проблемы психологии. Т.2. Психологична герменевтика. Вип.1. Збірник наукових праць / За ред. Чепелевої Н.В. – К.: Товариство “Знання” України, 2001. – 127 с.
14. Labov W., Waletzky J. Oral Versions of Personal Experience: Three Decades of Narrative Analysis // Special Volume of a Journal of Narrative and Life History. – 1997. – Vol.7.
15. Schutze, F. Kognitive Figuren des autobiographischen Stegreiferzählens / F. Schütze // Biographie und soziale Wirklichkeit: neue Beiträge und Forschungsperspektiven. – Stuttgart: Metzler, 1984. – S. 78-117.
16. White, M. (1997). Narratives of Therapists' Lives. Adelaide: Dulwich Centre Publication.

The article is devoted to the analysis of modern narrative psychology. The possibility of using the autobiographic narrative is studied psychological diagnostics and psychotherapy practice.

Keywords: narrative, histories, narrative psychology, understanding, interpretation, text, experience, deconstruction listening, externalization, narrative therapy.

Отримано: 18.03.2010

УДК 159.922.73

М.О. Мосьпан

Вікові особливості динаміки психічних станів учнів молодшого шкільного віку

У статті подано результати досліджень актуальних психічних станів молодших школярів. Загальна характеристика психічних станів учнів молодшого шкільного віку пов'язана з їхньою швидкою зміною від одного стану до іншого, підвищеною збудливістю, рухливістю та разом з тим їхньою нестабільністю внаслідок втомлюваності та слабкості. Позитивні психічні стани молодших школярів переважають над негативними як з точки зору педагогів, так і самих учнів.

Ключові слова: психічні стани, зовнішні фактори, внутрішні фактори, актуальні психічні стани, позитивні психічні стани, негативні психічні стани, амбівалентні.

В даній статті представлені результати дослідження актуальних психічних состояний младших школьників. Общая характеристика психічних состояний учеников младшего школьного возраста связана с быстрой сменой состояний, повышенной возбудимостью, подвижностью и вместе с тем их неустойчивостью в результате утомляемости и слабости.

Ключевые слова: психические состояния, внешние факторы, внутренние факторы, актуальные психические состояния, позитивные психические состояния, негативные психические состояния, амбивалентные психические состояния

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень та публікацій. Соціально-психологічні дослідження в системі освіти набувають все більшої уваги у працях як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників (Н.В. Кузьміна, Я.Л. Коломінський, Б.Ф. Ломов, А.А. Реан, Н.Ю. Максимова, Г.В. Акопов, Р.Х. Шакуров та інш.). У наведених працях вивчаються різні соціально-психологічні аспекти процесу навчання та виховання, мотивів навчання, самовизначення, методи активного соціально-психологічного навчання особистості учнів.

Проблемою вивчення психічних станів займалися В.Н. Мясіщев, Н.Д. Левітов, М.І.Д'яченко і Л.О.Кандилович, Є.П. Ільїн, С.Д. Максименко, Л.В.Куліков та ін.. В теперішній час відсутня універсальна класифікація психічних станів, яка могла б диференціювати стани в "чистому" вигляді. Можливо, психічні стани, явище багатогранне, слід розглядати не окремо, виділяючи характерну особливість стану, а відносно визначеній діяльності та ситуації. Виходячи з цього, можна описати психічні стани, які властиві людині у визначеній діяльності, а також вказати стани, які будуть адекватні або неадекватні в даному випадку. Такий поділ особливо важливий з практичної точки зору – при здійсненні індивідуального підходу до навчання, виховання, медицини, профвідбору та ін. Розглядаючи психічні стани в конкретній ситуації, визначеному виді діяльності, будуть враховані багатогранність, багатоконпонентність та поліфункціональність прояву психічних станів, що дозволить передбачити та ефективно регулювати різні психічні стани.

Психічний стан учня розглядається як відносно стійке психічне явище, яке відображає особливості функціонування нервової системи і психіки учня в період навчальної діяльності та проявляється на різних рівнях. Психічні стани учнів також створюються під впливом зовнішніх та внутрішніх детермінант. В залежності від того психічні

стани можуть бути адекватними або неадекватними навчальній діяльності. Коли в умовах навчального процесу виявляються стани пасивності та апатії, коли на уроці відсутній інтерес та присутня неухважність, тоді, при відсутності звісно ж, хвороби, цей стан буде неадекватним завданням навчальної діяльності. З'являється пасивно-байдуже ставлення до навчальної діяльності та по відношенню до себе, яке проявляється в невпевненості в своїх силах, відчуттям неповноцінності. Ці стани є наслідком умов розвитку та виховання особистості. Тому слід звернути увагу на педагогічні фактори, які впливають на психічний стан учнів.

Педагогічні фактори визначаються особливостями сімейного виховання (стиль сімейного виховання, внутрішньо сімейні відносини), суспільна освіта (школа, гімназія), додаткове виховання (гуртки, сесії). Таким чином, педагогічні фактори включають в себе технологію виховання.

"Під стилем сімейного виховання слід розуміти найбільш характерні способи відносин батьків до дитини, які застосовують визначені засоби та методи педагогічного впливу, які проявляються в своєрідній манері словесного спілкування та взаємовпливу" [10, с.7]. Таке визначення стилю сімейного виховання дає В.М. Мініяров, в своєму діагностико-колекційному аспекті психології сімейного виховання [10]. Аналізуючи умови формування типів особистості, автор виділив основні форми відносин батьків до дитини та оточуючим, які були закладені в основу класифікації стилів сімейного виховання. Класифікація стилів сімейного виховання виглядає наступним чином: потуральник, змагальний, розсудливий, попереджувальний, контролюючий, співчутливий. На думку Мініярова В.М., стилі сімейного виховання формуються під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів та генетичних особливостей дитини. На вибір батьків стилю сімейного виховання справляє в першу чергу тип темпераменту, традиції, в яких виховувались самі батьки, науково – педагогічна література, яка має як позитивне, так і негативне значення, тому що всі батьки звертають увагу перш за все на те, що виправдовує їхні відносини з дитиною.

До педагогічних факторів, які впливають на психічні стани учнів, слід віднести також вплив середовища школи та безпосередньо педагога на психічний стан своїх вихованців в процесі педагогічного спілкування та діяльності. Сукупність методів та способів впливу на учнів традиційно обмежується сферою взаємодії та спілкування педагогів та учнів. Впровадження методів активного соціально-психологічного навчання, без сумнівів, належить до факторів прямого управління. Управління розглядається, головним чином,

як вплив, а не взаємодія. Учень виступає в ролі об'єкта впливу учителя і від того, як педагог впливає на учня, як регулює рівень його активності, і буде залежить визначений психічний стан учня. Таким чином, на виникнення психічних станів учнів в освітньому процесі діють, з однієї сторони, зовнішні детермінанти, представлені професійними установками педагогів, з другої – внутрішні детермінанти, виявлені освітніми установками учнів. Зміни психічного стану безпосередньо в процесі діяльності проявляються в вигляді зміни суб'єктивного відношення до ситуації, що відображується або зміни мотивів по відношенню до задачі, що вирішується (Л.В.Куліков) [13]. Отже, установки суб'єктів освіти впливають на психічний стан учнів, а зміни установки ведуть за собою зміни станів.

Мета дослідження: виявлення актуальних психічних станів та емоцій молодших школярів.

Методи та організація досліджень. Дослідження психічних станів молодших школярів проводилося за допомогою тесту А.О.Прохорова, де використовувалися кольори та малюнки. В експерименті взяли участь учні 1 класів (64 особи), 2 класів (52 особи), 3 класів (48 особа) та 4 класів (51 особа). Усього було протестовано 215 молодших школярів.

Для проведення тесту дітям давали набір кольорових олівців (червоний, жовтий, синій, зелений, чорний, коричневий, оранжевий, голубий, рожевий), альбомний аркуш, на якому з лівого боку був намальований квадрат розміром 50 x 50 мм. Школярам пропонувалося намалювати в квадраті кольором або поєднанням кольорів стан, який вони відчувають на даний момент. Після того на правому боці аркуша діти малювали образ або композицію, яка відповідає цьому стану. Перед тим, які діти почнуть малювати, їх просили відповісти в усній формі, чи властивий їм даний стан чи ні, як вони його розуміють і коли відчувають. Після обговорення названого стану, діти починали малювати. Час не обмежувався.

Такий спосіб дослідження виявився дуже зручним, оскільки малювання для молодшого школяра природне, близьке йому та не потребує вольових та інтелектуальних зусиль. Завдяки цьому у дитини не з'являються тривожні переживання та напруга, часто характерні для ситуації дослідження, налагоджується позитивний емоційний контакт експериментатора з дитиною.

Обробка результатів за допомогою ключа до тесту та згідно двом частинам завдання складалася з оцінки кольору, вказаного у квадраті, та оцінки сюжету і особливостей намальованого зображення. Інтегральна оцінка кольору у квадраті та особливості кожного зображення визначала основний психічний стан молодших школярів.

В результаті ми отримали малюнки дітей, де вони зобразили цілу гамму різноманітних психічних станів через колір (табл. 1.). Свій стан більшість молодших школярів виявляють червоним кольором (87%), що говорить про активний стан; поєднання червоного та жовтого (79%) – стан радості; голубим (54%) – бадьорість та зеленим (52%) – зацікавленість, увага, зосередженість.

Таблиця 1

Кольори, які використовувалися молодшими школярами в малюнках (%)

Колір	1 клас (64 люд.)	2 клас (52 люд.)	3 клас (48 люд.)	4 клас (51 люд.)	Середнє значення
Червоний	90	90	82	86	87
Жовтий	77	79	79	81	79
Голубий	55	57	54	50	54
Зелений	56	53	49	49	52
Рожевий	49	42	43	45	45
Оранжевий	45	33	35	35	37
Синій	17	20	18	16	18
Коричневий	8	6	6	5	6
Чорний	4	2	3	3	3

Зображуючи свій стан, діти порівнюють його з природою в літку, сонцем, веселкою, використовуючи яскраві кольори. Також в малюнках присутні атрибути: зошити, книга, парта, клас, дошка, комп'ютер, які відображують стан пов'язаний в більшому ступені з навчанням, ніж з ігровою діяльністю. Спілкування з іншими людьми – з учителем, однокласниками, друзями, батьками та незнайомими людьми – викликає у молодших школярів глибокі та сильне переживання, які фіксуються у вигляді психічних станів, що відображуються в сюжетах малюнків. Іноді в малюнках дітей можна побачити агресію, яка проявляється у вигляді гострого ножа, пістолета, який стріляє, та ін.

Слід зауважити, що такі малюнки намальовані темними кольорами, це говорить про пригнічення та напруження дітей. Використання темних тонів, таких як коричневий, сірий, чорний, свідчать про втому, пасивність, дискомфорт, який спостерігається в поодиноких випадках (3%).

Слід зауважити одну характерну особливість при зображенні кольорів молодшими школярами свого стану – чітке усвідомлення різниці між станами, тобто їхнє диференціювання. Це відобразилося в тому, як розфарбовували учні квадрат на лівій боці аркуша (табл. 2).

Таблиця 2

Визначення психічного стану молодшими школярами (%)

Клас (2008 – 2009 навчальний рік)	Використання одного кольору	Використання двох кольорів	Використання більше двох кольорів
Перший	55	17	28
Другий	41	20	39
Третій	27	35	38
Четвертий	18	40	42

Першокласники і радість, і активність, і зацікавленість зображують одним кольором (55 %), частіше усього це червоний. До четвертого класу оцінка станів школярами змінюється в сторону більшої звітності в диференціації, більш точного виділення ведучого психологічного змісту та більшого усвідомлення. Розрізняючи свої стани, учні використовують різні кольори для їх зображення. В четвертому класі радість зображується дітьми жовтим кольором, активність – червоним, а зацікавленість – зеленим. Тому, визначаючи свій актуальний стан, учні третіх та четвертих класів використовували більше двох кольорів (38 % та 42% відповідно), зафарбовуючи квадрат у лівій половині аркуша.

У бесіді про свій стан молодші школярі зауважували, що вказаний стан вони відчують часто, коли знаходяться у школі. Їм цікаво довідатися щось нове на уроці; їм радісно, коли вчитель їх хвалить та ставить високу оцінку; вони хвилюються перед контрольною роботою; засмучуються через погані оцінки. Діти говорили, що їм приємно спілкуватися з учителем та однокласниками, обговорюючи будь-яку шкільну або сімейну подію, а також побачений на передодні фільм або передачу по телевізору, що створює в учнів стан доброзичливості, підвищеного настрою. Результати навчання, оцінювання вчителем дітей та відношення дитини до цього породжують різні емоційні та інтелектуальні психічні стани.

Результати тесту кольорів та малюнків показали, що у молодших школярів в навчально – виховному процесі переважають стан активності (червоний колір), радості (жовтий колір), бадьорості (голубий колір), зацікавленості та зосередженості (зелений колір). Потрібно зауважити, що загальна характеристика психічних станів цього віку буде пов'язана з їхньою швидкою зміною від одного до іншого, підвищеною збудливістю, рухливістю, та разом з тим їхньою не стабільністю внаслідок втомлюваності та слабкості. Але їхній психологічний зміст буде пов'язаний, головним чином, з ведучою навчальною, і все ще належною цьому віку, ігровою діяльністю, що відображено в малюнках школярів.

Результати бесід з молодшими школярами дозволили встановити, що на їхній психічний стан впливають як зовнішні фактори, так і внутрішні. До зовнішніх можна віднести, по-перше, навчання, як ведучий вид діяльності молодших школярів, а також взаємодію з учителем, який організує навчальний процес у відповідності зі своїми цільовими установками. По-друге, потрібно зауважити, що на психічні стани школяра впливає й те, як він зміг адаптуватися у шкільному середовищі, як склалися його відносини з однокласниками та вчителем. По-третє, стиль сімейного виховання, сімейні відносини створюють той психічний стан, з яким дитина приходить у школу. Четверте, вплив засобів масової інформації, а саме, телебачення та комп'ютеризація значно впливає на молодшого школяра. Ці зовнішні впливи, переломлюючись через особливості діяльності нервової системи молодших школярів та їхні індивідуальні особливості, які створюють внутрішній фактор, сприяють виникненню актуальних психічних станів у навчально – виховному процесі.

Актуальні психічні стани ми поділили на позитивні (зацікавленість, радість та ін.), негативні (втома, гнів та ін.) та амбівалентні (мрійливість, прикрість та ін.). Враховуючи дане ділення, стан молодших школярів було розподілено по групах (табл.3).

Таблиця 3

Психічні стани молодших школярів (%)

Клас (2008- 2009 навчальний рік)	Стан школярів		
	Позитивні	Негативні	Амбівалентні
Перший	72	6	22
Другий	70	13	17
Третій	65	8	27
Четвертий	76	5	19
Середнє значення	71	8	21

В середньому, в молодших школярів у нашому дослідженні переважають позитивні психічні стани (71 %), негативні складають 8%.

Для співвіднесення отриманих даних за думкою вчителів ми попросили самих вчителів, які працюють в початковій школі, виділити та описати стани, які найчастіше зустрічаються у молодших школярів. У експерименті прийняло участь 15 вчителів початкової школи. Анкета включала:

- мотиваційний стан (зацікавленість, допитливість, здивування, сумніви, нудьга та ін.);
- вольові (рішучість, активізація, втома та ін.);
- емоційні (радість, страх, сум, гнів, смуток);

- інтелектуальні (зосередженість, задумливість, неуважність);
- психофізіологічні (бадьорість, сонливість, голод, спрага та ін.);
- дійові (захопленість, натхнення);
- стан спілкування (симпатія, відвертість, прихильність, боязкість, сором'язливість).

Отримані результати оброблювалися за допомогою методики частотного аналізу (табл.4). Було виявлено, що вчителі зауважують у молодших школярів прояви різних психічних станів, але слід особливо відмітити такі психічні стани, які частіше усього зауважувалися педагогами. Це радість, веселість, хвилювання, захоплення, образа, які можна віднести до емоційних психічних станів.

Усього було розглянуто 63 характеристики психічних станів. Отримані результати показали, що психічні стани молодших школярів, з точки зору педагогів, які працюють з ними, характеризуються:

- емоційними станами (33 %),
- мотиваційними (21 %),
- станом спілкування (13 %),
- інтелектуальними (10 %) та психофізіологічними (10 %),
- вольовими (7 %).

Таблиця 4

Психічні стани	Мотиваційні	Вольові	Інтелектуальні	Емоційні	Психофізіологічні	Дійові	Стани спілкування	Усього
Позитивні	8	3	4	9	3	3	3	33
Негативні	3	2	2	5	3	1	2	18
Амбівалентні	2	-	-	7	-	-	3	12
Усього	13	5	6	21	6	4	8	63
% психічних станів від загальної кількості	21%	7%	10%	33%	10%	6%	13%	100%

Педагоги вважають, що у учнів даного віку переважають позитивні психічні стани, ніж негативні.

Вчителі відзначають 33 позитивних стани, що складає 52% від загальної числа станів. Негативних – 18, що у процентному співвідношенні складає 29%, амбівалентних – 12, у процентах – 19%. Співвідношення позитивних та негативних станів молодших школярів з точки зору вчителів та самих учнів відображено у таблиці 5.

Таблиця 5

Позитивні та негативні стани молодших школярів

	Позитивні	Негативні	Амбівалентні
Школярі	71	8	21
Педагоги	52	29	19

Висновки. Узагальнюючи одержані результати дослідження, можна зробити висновок, що позитивні психічні стани молодших школярів переважають над негативними як з точки зору педагогів, так і самих учнів. У цілому школярів даного віку характеризують такі емоційні стани, як веселість, радість, а також мотиваційні – зацікавленість, захопленість та ін.

Список використаних джерел

1. Алексеева Е.М., Прохоров А.О. Роль личностного смысла в детерминации психических состояний / Е.М. Алексеева, А. О. Прохоров // Психология психических состояний. – Казань, 2002. – с.131 – 144.
2. Габдреева Г.Ш. Методы регуляции психического состояния / Г.Ш. Габдреева // Самоуправление психическим состоянием. Казань, 1981. – С. 7 – 14.
3. Давыдов В.В., Слободчиков В.И., Цукеман Г.А. Младший школьник как субъект учебной деятельности // Вопросы психологии, 1992. – №3-4.
4. Дикас Л.Г. Системно-деятельностная концепция саморегуляции психофизиологического состояния человека / Л.Г. Дикас // Проблемность в профессиональной деятельности: теория и методы психологического анализа. – М., 1999. – С. 80-81.
5. Ильин Е.П. Психофизиология состояния человека / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2005.
6. Кандыба В.М. Психическая саморегуляция / В.М. Кандыба. – СПб., 2002.
7. Психические состояния: хрестоматия / Сост. и ред. Л.В. Куликов. – СПб, 2003.
8. Куликов Л.В. Модель регуляции настроения / Л.В. Куликов // Психология настроения. – Сиб., 1997. – С. 136-143.
9. Максименко С.Д., Максименко К.С., Папуча М.В. Психология личности. – К.: Видавництво ТОВ "КММ", 2007. – 296 с.
10. Минияров, В.М. Психология семейного воспитания (диагностико-коррекционный аспект) / В.М. Минияров. – М., 2000. – С.7.

11. Панов В.И. Психические состояния и концепции оперативности психического отражения / В.И. Панов // Мир психологи. – 1998. – № 2. – С. 20-35.
12. Прохоров А.О. Феноменология неравновесных состояний / А.О Прохоров // Психология неравновесных состояний. – М.: Иститут психологи РАН, 1998. – С. 25-37.
13. Психология состояния: хрестоматия / сост. Т.Н.Васильева, Г.Ш.Габдреева, А.О.Прохоров; под. ред. А.О. Прохорова. – М.: ПЕР СЭ ; СПб.: Речь, 2004.
14. Чеснокова И.И. Особенности регуляции психических состояний / И.И.Чеснокова // Проблемы диагностики и управления состоянием человека оператора. – М., 1984. – С. 111-113.

Researches are devoted to the exposure of actual mental conditions of junior pupils. General description of mental conditions of midchildhood pupils which is related to their rapid change from one to other, hypererethism, liveliness, and at the same time with their instability, which appears as a result of tiredness and weakness. The positive mental conditions of junior pupils prevail above negative, both from point of teachers and students.

Keywords: mental conditions, external factors, internal factors, actual mental conditions, positive mental conditions, negative mental conditions, ambivalence.

Отримано: 9.03.2010

УДК 159.94:351.74

І.О. Моцонелідзе

Диференціація понять “емоційне вигорання” та “професійна деформація” в діяльності працівників органів внутрішніх справ

У статті проведено теоретичний аналіз основних психологічних характеристик емоційного вигорання та професійної деформації працівників органів внутрішніх справ, а також диференціація зазначених феноменів з метою подальшого усунення термінологічної плутанини, сутнісної підміни та отождоження понять “емоційне вигорання” і “професійна деформація”.

Ключові слова: емоційне вигорання, професійне вигорання, деформація, професійна деформація особистості, профілактика емоційного вигорання та професійної деформації.

В статті проведено теоретичний аналіз основних психологічних характеристик емоційного вигорання і професійної деформації працівників органів внутрішніх справ, а також диференціація зазначених феноменів з метою подальшого усунення термінологічної плутанини, сутнісної підміни і отождоження понять “емоційне вигорання” і “професійна деформація”.

Ключевые слова: эмоциональное выгорание, профессиональное выгорание, деформация, профессиональная деформация личности, профилактика эмоционального выгорания и профессиональной деформации.

Постановка проблеми. Одним з провідних чинників становлення особистості спеціаліста та удосконалення його професійних навичок виступає професійна діяльність. У сучасній юридичній психології вивчення особливостей професійної діяльності працівників правоохоронних органів, в тому числі працівників органів внутрішніх справ, займає одне з центральних місць. Специфіка службової діяльності працівників ОВС характеризується правовою регламентацією та здійсненням особливих владних повноважень, емоційною напруженістю праці та тривалою відсутністю можливості виконувати поставлені задачі в умовах дефіциту інформації і часу, а також високою відповідальністю за результати своєї праці. Службова діяльність практично всіх служб і відомств системи ОВС здійснюється у вигляді безпосереднього, психологічно насиченого спілкування з об'єктами професійної діяльності (затриманими, підозрюваними, раніше засудженими, свідками, заявниками тощо), яким здебільшого притаманні негативні морально-психологічні характеристики, порівняно з об'єктами інших людинознавчих професій. Вимушене спілкування з таким контингентом об'єктивно викликає у працівників ОВС негативні емоції, призводить до стійкого дефіциту позитивних вражень, часто провокує виникнення у них нервово-психічних перевантажень, станів психічної напруженості, розчарування у професії та деморалізації, професійної деформації, емоційного спустошення, появи невротичних реакцій тощо. Саме тому одним з найбільш актуальних завдань сьогодення є збереження психічного здоров'я та підтримання психологічного благополуччя працівників органів внутрішніх справ.

У межах проведення науково-дослідної роботи з питань розробки загальних засад психогігієни професійної діяльності працівників